

Turistlerin Kapadokya'ya Geliş Amaçlarına Sıcak Hava Balonlarının Etkisi

Seda Çiçekli Ayyıldız^{1**} Emine Kale²

¹ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Bolu, Türkiye, seda.cicekli2@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2897-3253

² Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Nevşehir, Türkiye, ekale@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0906-0590

Öz

Bu çalışmanın amacı; turistlerin Kapadokya destinasyonunu tercih etmelerinde sıcak hava balonlarının etkisinin belirlenmesidir. Çalışma nicel bir çalışma olup, veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Ankette turistlerin Kapadokya'ya geliş amaçları, Kapadokya tatillerine ilişkin bilgiler, genel tatil alışkanlıkları ve sıcak hava balon aktivitesine katılımlarına ilişkin sorular ve demografik sorular yer almaktadır. Anket 143 yerli ve 128 yabancı olmak üzere toplam 271 turiste uygulanmıştır. Verilerin analizinde; tanımlayıcı istatistikler ve katılımcıların demografik özelliklerine göre, genel tatil alışkanlıkları, Kapadokya tatilleri ve balon aktiviteleri yönelik cevaplarında farklılık olup olmadığını belirlemek için, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri uygulanmıştır. Araştırma sonunda Kapadokya Bölgesi'ne ilk geliş amaçlarının "Sıcak Hava Balonu Deneyimi Yaşama" ikinci amaçlarının ise "Sıcak Hava Balonu İzleme ve Fotoğraflama" olduğu ortaya çıkmıştır. Yabancı turistlerin bölgeye geliş amaçlarında sıcak hava balonu deneyimi yaşama isteği öncelikli iken yerli turistlerde sıcak hava balonu izleme ve fotoğraflamanın daha öncelikli olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sıcak Hava Balonu, Macera Turizmi, Kapadokya

The Effect of Hot Air Balloons on the Purpose of Tourists' Arrival in Cappadocia

Abstract

The aim of this study is to determine the effect of hot air balloons on tourists' choice of Cappadocia destination. The study is a quantitative study and the data was collected using the survey technique. The survey includes questions about the tourists' purposes for coming to Cappadocia, information about their Cappadocia holidays, general holiday habits and participation in hot air balloon activities, and demographic questions. The survey was applied to a total of 271 tourists, 143 local and 128 foreign. In the analysis of the data, descriptive statistics and Mann-Whitney U and Kruskal Wallis H tests were applied to determine whether there were differences in the answers of the participants regarding their general holiday habits, Cappadocia holidays and balloon activities, according to their demographic characteristics. At the end of the research, it was revealed that their first purpose in coming to the Cappadocia Region was "hot air balloon experience" and their second purpose was "hot air balloon viewing and photographing". While the desire to have a hot air balloon experience is a priority for foreign tourists in coming to the region, it has been determined that watching and photographing hot air balloons is a priority for domestic tourists.

Keywords: Hot Air Balloon, Adventure Tourism, Cappadocia

önerilen atf/cite this article as

Çiçekli Ayyıldız, S., & Kale, E. (2024). Turistlerin Kapadokya'ya Geliş Amaçlarına Sıcak Hava Balonlarının Etkisi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 216-233.

**Sorumlu yazar e-posta/ Corresponding author e-mail: seda.cicekli2@gmail.com

Araştırma Makalesi

Cilt 8, Sayı 1, 2024
ss. 216-233

Gönderim : 28.09.2023
1. Düzeltme: 09.01.2024
2. Düzeltme: 05.02.2024
Kabul Tarihi: 22.02.2024

Research Article

Vol 8, No 1, 2024
pp. 216-233

Received : 28.09.2023
Revision1: 09.01.2024
Revision2: 05.02.2024
Accepted: 22.02.2024

GİRİŐ

UNESCO tarafından 1985'te Dünya Mirasları Listesine eklenen, Kapadokya Bölgesi sahip olduğu soyut ve somut kültürel mirası, doğal ve tarihi yapısı ile Türkiye'nin en mühim turizm bölgelerinin başında yer almaktadır. Bölge turistik bir ürün olmasının yanı sıra alternatif turizm seçeneklerine sahip olması sonucunda hem yerel hem yabancı pazarlarda tercih edilmektedir (Özen & Güngören Özdemir, 2019).

Bir bölgenin çekicilikleri, etkinlikleri, ulaşılabilirliği, turizm işletmeleri ve imajı gibi temel unsurlar bölgenin turizm arzını oluşturmaktadır. Bu bakımdan Kapadokya Bölgesi'nin üç kutsal dine ve kadim medeniyetlere ev sahipliği yapması, dünyada eşi benzeri bulunmayan Peri Bacaları ve yeraltı şehirlerine sahip olması, doğal akarsuları ve vadilerinin var olması sonucunda çekicilik unsurunu taşımaktadır. Ulusal ve uluslararası faaliyetleri düzenlemesiyle beraber etkinlik unsurunu; Anadolu'nun ortasında yer alması, yeterli altyapıya ve havaalanına sahip olması ulaşılabilirlik unsurunu; gerek doğa içinde gerek merkezde butik ve 4-5 yıldızlı otellere sahip olması da turizm işletmeleri unsurunu taşımaktadır (Can & Can, 2019).

Günden güne değişen geliŐen çevre bilinciyle beraber turist beklentisinin deėiŐmesi ve kitle turizminin turistlere sıradanlık hissettirmesi sonucunda alternatif turizm türlerine doğru bir yönelimin olduğu gözlemlenilmektedir. Bu noktada, alternatif turizm seçeneklerinden biri olan macera turizmi ön plana çıkarak önem kazanmaktadır. Macera turizmi, doğa temelli olup doğayla etkileŐime giren katılımcıların maceralarının ve heyecanlarının birleŐimi sonucunda, ticari bir gelir elde etmek için sunulan aktivitelerden oluşmaktadır (Güvenol, 2021). Macera turizmi bünyesinde pek çok etkinlikle beraber dünyanın dört bir yanından merak edilen; sıcak hava balonculuğunu da kapsamaktadır. Türkiye'nin Kapadokya destinasyonunda aktif olarak faaliyette olan sıcak hava balonları yerli ve yabancı turistler için bir çekim unsuru olarak, destinasyona ve ülkeye birçok yarar sağlamaktadır. Dolayısıyla, sıcak hava balonculuğunun bir destinasyonun tercih edilmesinde olumlu etkiler yarattığını söyleyebilmek mümkündür.

Bu bağlamda çalışmanın amacı; bir çekim unsuru olarak sıcak hava balonlarının turistlerin Kapadokya'ya geliş amaçlarına etkisinin incelenmesidir. Çalışmanın önemi ise; sıcak hava balonculuğu ile ilgili yeteri kadar bir çalışmaya rastlanılmamasıdır (Akçakaya, 2021; Güvenol, 2021; Özen, 2019; Özen & Günören Özdemir, 2019; Türk & Güneren Özdemir, 2020). Buna ek olarak; literatürde bu çalışmaya konu olan sıcak hava balonculuğunun turistlerin bir destinasyona geliş amaçlarına etkisi ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıŐ olması sonucunda, bu çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı ön görülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Kapadokya ve Sıcak Hava Balonculuğu

Kapadokya kelimesinin kökeninin Anadolu'dan geldiği düşünölmektedir. Kelimenin ilk kısmını kapsayan Katpat, Hititlerin ana tanrıçası Khepat (Hepat) olduğunu ve kelimenin kalan kısmında olan –uka ekinin ise, ulus adı türetmek için o dönemde

oldukça sık kullanılan bir ek olduğu belirtilmektedir. Khepat-ukh veya Perslerin ifade biçimiyle Katpatuka, Khepat ulusu ya da Khepat ulusunun evi anlamına gelmektedir. Yedi bin yıl öncesine dayanan tarihi ve kültürüyle, doğal yapısıyla, farklı uluslara ev sahipliği yapmasıyla beraber inanç ve kültür merkezi konumuna gelerek geçmişten günümüze insanların tercih ettiği bir destinasyon olmuştur (Gümüş & Belber, 2019).

Kapadokya'nın insanlar tarafından tercih edilmesinin en büyük sebebi; Erciyes Dağı, Hasan Dağı, Melendiz Dağı ve bu dağların özelliğini taşıyan birçok irili ufaklı volkanlardan püsküren lavların akması sonucunda tüflerin, dünyada eşi benzeri olmayan peribacalarını oluşturması ve sıcak hava balonculuğunun merkezi konumunda olmasıdır (Türk & Güneren Özdemir, 2020). Diğer etkenler ise; tarih boyunca ipek ticaretinin önemli bir güzergâhının bölgeden geçmesi, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgesini birbirine bağlayan önemli bir konumda olması, birçok medeniyete ev sahipliği yapması sonucunda farklı kutsal yapıları (Kilise, Külliye, Camii) barındırmasıdır. Bu özellikler sayesinde, 1985 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Kültür ve Bilim Vakfı tarafından Dünya Kültür Mirasları listesine girmeye hak kazanmıştır (Temizkan, 2005). Günümüz turizmde Kapadokya, sahip olduğu kültürel mirasından ziyade, macera ve doğa turizminin yapılabilmesi için uygun bölgelerden birisi olarak insanlar tarafından, ATV turları, dağ bisikleti, atlı safari ve özellikle dünyanın ve Türkiye'nin en önemli uçuş merkezi olarak sıcak hava balonları sebebiyle tercih edilmektedir (Doğan, 2014).

Hava taşıtı olan balon, çoğunluklu olarak sepeti olan ısıtılmış hava veya hafif gaz ile atmosferde uçabilmektedir. Balonun kendisi (Kubbe), ateşleme sistemi (Burner) ve yolcuları taşımak için (Sepet) parçalarından oluşan sıcak hava balonu, genellikle ağır olmayan, koruyucu elastiki olan sazdan oluşmaktadır (Novotná & Kunc, 2022). Kubbe parçası polyester ve naylon gibi yırtılmayan maddeler kullanılarak yapılmaktadır. Ateşleme sistemi balonun kubbe parçasının içinde, balonu deneyimleyen insanların başları üstünde yer alarak havayı ısıtmak için kullanılan güçlü bir ateş çıkarma sistemi olarak bilinmektedir. Diğer hava araçları gibi kontrol panelinin olmaması ve sadece rüzgâr ile hareket etmesi sebebiyle farklılık göstermektedir (De Bruijn vd., 2020). Geçmiş zamanlarda savaş alanlarında atmosferin katmanlarını, hava barikatını ve radyo yayınlarını araştırılmak için kullanılırken günümüzde daha çok reklam ve turistik amaçlarla kullanılmaktadır (Güvenol, 2021). Joseph ve Étienne Montgolfier adında iki kardeş, 1780'li yıllarda havanın özelliklerini anlamak için deneyler yapmaya başlamıştır. İlk olarak, 1783 yılına gelindiğinde kumaş ve kâğıttan yapılan bir balonu, halkın önünde ateşten elde edilen sıcak hava soğuyunca kadar balon 1830 metre yükseğe çıkararak yaklaşık 2 kilometre yol kat etmiştir. İkinci olarak balon sepetine bir tavuk, bir ördek ve bir koyun konularak ilk canlı yolcu taşıyan uçuşu gerçekleştirmişlerdir. Bu uçuş 8 dakika/ 3.5 kilometre sürdü ve güvenli bir şekilde yere indi. Son olarak, Pilatre ve d'Arlandes, Paris üzerinden 23 kilometre uçarak, ilk balon yolculuğunu gerçekleştiren insan oldu (Catteral, 2013).

Sıcak hava balonculuğu faaliyeti 1980'li yılların sonunda Kapadokya'da, birkaç işletmenin kurulması üzerine turistik amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır. İlk olarak sınırlı sayıda işletmeler kurulmuşken diğer şehirlerden ve ülkelerden gelen talepler üzerine 2000'li yıllarda işletmelerin sayısı arttırılmıştır (Özsoy & Yavaş, 2012). Bu süreç içerisinde, gerçekleştirilen uçuş sayıları ile bu uçuşlara katılan turist sayıları işletmeler tarafından düzenli bir şekilde takip edilmiştir fakat bir koordinasyon merkezi kurulmadığı için sistematik bir şekilde ilerleme kaydedilememiştir (Doğan, 2014). Daha sonraki yıllarda takiplerin sistemleşmesi ve kalıcı olabilmesi için Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na bağlı olarak, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM) tarafından "Kapadokya Balon Uçuş Slot Merkezi", Ürgüp Mustafa Paşa'da Kapadokya Meslek Yüksekokulu'nun bir uzantısı olarak kurulmuştur. Slot merkezi, balon şirketlerine ait uçuş seferlerini, her bir seferde kaç yolcu alacakları gibi uçuş planlarını yaparak çevrimiçi sisteme yüklemiş ve insanların ulaşabilmesi için bir bilgi sistemine olanak sağlamıştır. Bu girişimle beraber sıcak hava balonculuğuna dair her şey daha takip edilir bir hale gelmiştir (Can, 2019). Sistematik bir organizasyonu, özel hava şartlarını ve bölgenin izlenmeye değer bir alan olmasını gerektiren sıcak hava balon turizmi oldukça yüksek fiyatlı olmasına rağmen her yıl yerli ve yabancı turistler tarafından tercih edilmektedir (Jin vd., 2019; Eroğlu Gümüş, 2022). Buna bağlı olarak sıcak hava balonculuğu bölgenin ekonomisine son derece ciddi getiri sağlayan kaynaklardan biri haline gelmekle beraber pilot, ulaştırma, yer ekibi, turizm paydaşlarına ve yerel halka istihdamlar sağlayarak da ön plana çıkmaktadır (Gürsel, 2017). Dünya çapında sıcak hava balon turizminin yapıldığı farklı destinasyonlar da vardır. Fakat neredeyse hiçbir destinasyon, Kapadokya gibi oldukça özel olan doğal ve kültürel miraslara sahip olmaması sebebiyle Kapadokya, diğer destinasyonlardan öne çıkmaktadır. Kapadokya'da sıcak hava balonculuğu faaliyetinde hem uçulan gün sayısı hem de trafik hacmi açısından dünyanın en büyük ticari operasyona sahiptir (Özen & Güneren Özdemir, 2019). Kapadokya'da günlük ortalama yapılan uçuş sayısına diğer uçuş yapılabilen destinasyonlar yalnızca festival zamanlarında erişebilmektedir. Amerika, Hollanda, Almanya, Fransa, İngiltere gibi ülkeler yıllık ortalama olarak 60 güne yakın uçuş yapabilmektedirler. Dünya çapında Kapadokya'daki uçuş sayısına en yakın yer Kenya'dadır (Gürsel, 2017; Güvenol, 2021; Novotná & Kunc, 2022).

Sıcak hava balonu turizmi, niş turizmin bir bölümü olarak tanımlanabilir. Doğaya dayalı turizm veya macera turizm alanına yerleştirilebilir. Sıcak hava balonu turizmi uygulanabilir hale geldiğinden beri kazanç sağlamakla beraber katma değeri en yüksek olan ekonomik getiri kaynaklarının ilk sıralarında yer almaktadır. Bu noktada, sıcak hava balon faaliyetinin tanıtılmasından deneyimlenmesine kadar geçen süreçte, uygulanan her adımda yer alan paydaşların da gelirlerine katkı sunarak, farklı istihdam alanlarını oluşturmaya yardımcı olmuştur (Özel & Kozak, 2017). Ayrıca bölgedeki turizmin sürdürülebilirliği, destinasyonun tercih edilmesi ile son derece bağlantılı olmakla beraber yerli ve yabancı turistlerin destinasyona geliş amaçlarının bazen tek nedeni olmaktadır (Jin vd., 2019). Örneğin Amerika/Albuquerque, İngiltere/Bristol, İsviçre/Chateau d'oex, İtalya/Ferrare Balon isimli festivaller sıcak hava

balonunu tanıtmak ve deneyimletmek amacıyla düzenlenmiş festivallerdir. Katılımcılar tarafından oldukça yüksek bir ilgi ile katılım sağlanmıştır (Novotná & Kunc, 2022). Dünya çapında turizm sektörü, genel olarak mevsimsel koşullara bağlı olarak ilerleme kaydedebilen bir sektördür. Fakat sıcak hava balonu turizminin elverişli olduğu bölgeler mevsimselliği bir adım geride bırakarak daha geniş bir sürede kazanım elde edebilmektedirler. Bu nokta Kapadokya bölgesi diğer sıcak hava balonu turizmi yapılan bölgelerden ayrılarak sahip olduğu meteorolojik ve topoğrafik özellikler sayesinde yılın neredeyse 11 ayında sıcak hava balonu uçuşu yapılabilen ve mevsimsel dalgalanmanın azalmasına aracı olabilmekte bölge turizminin sürdürülebilirliğine son derece ciddi katkılar sunmaktadır (Özen & Güneren Özdemir, 2019).

Günümüzde bireyler destinasyon tercihlerinde ilk olarak sosyal medya ve internet üzerinden çevrimiçi ortamlarda araştırma yapmaktadırlar. Bu noktada sıcak hava balonu deneyimi yaşayan bireyler tarafından çevrimiçi ortamda paylaşılan fotoğraf ve videolar sayesinde destinasyon ön plana çıkarak insanlar tarafından talep edilen bir bölge haline gelmektedir. Buna ek olarak, büyük firmalar (Mercedes, Kia vb.) balonların kubbelerine kendi logolarını koyarak tanıtımlarını gerçekleştirmeyi tercih etmektedirler. Bu bağlamda dünya çapında hem kendilerinin hem de sıcak hava balonlarının tanınırlık etkisi artmaktadır (Özen, 2019). Bu denli olumlu ekonomik ve tanınabilirlik etkilerine rağmen, bölgenin doğal yaşam alanları üzerinde olumsuz etkileri de mevcuttur. Bu olumsuzluklar; balonların kalkış esnasında kullanılan gazların yayılımı sonucunda ağaçlara, üzüm bağlarına ve doğadaki diğer canlılara ciddi derecede zarar vermesidir. Fakat bölgeye sağladığı ekonomik girdinin büyüklüğü sebebiyle yerel halk tarafından bu olumsuzlukların giderilmesine yönelik yapılan girişimler, sıcak hava balonlarının sürdürülebilirliğine olanak sağlamıştır (Güvenol, 2021).

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, sıcak hava balonlarının turistlerin Kapadokya'ya geliş amaçlarına etkisinin incelenmesidir. Çalışmanın evrenini 2023 yılının Ocak-Mayıs aylarında Sıcak Hava Balonu etkinliğine katılan turistler oluşturmaktadır. Fakat evrenin tamamına ulaşmanın zaman ve bütçe kısıtlılığı nedeniyle evreni temsil edebilecek örneklem seçimine gidilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi ve anket tekniği kullanılmıştır. Anket, hem araştıran hem katılanlar için kolay uygulanabilir olması ve direkt olarak bilgileri toplayabilme olasılığına sahip olması sebebiyle birincil veri toplama tekniklerinde en çok tercih edilendir (Kaptan, 1991). Mevcut araştırmada kullanılan anket formu, araştırmacılar tarafından konuya ilişkin alan yazın taranarak geliştirilmiştir. Anketin oluşturulmasında Özen'in (2017), Bertan'ın (2020), Güvenol'un (2021), Akçakaya'nın (2021), Eroğlu Gümüş'ün (2022) çalışmalarından faydalanılmıştır. Ardından, konuya ilişkin yeterli düzeyde bilgi sahibi olan akademisyenler ile yapılan görüşmeler sonucunda anket geliştirilmiştir. Anketin geliştirilmesinde, hem açık- kapalı uçlu sorulardan hem de çok seçenekli sorulardan kullanılmıştır. İlk olarak 20 kişilik bir grup ile yüz yüze veri toplanarak

anketin ön testi yapılmıştır. Anket, iki bölümden oluşmakta olup, 17 soru içermektedir. Birinci bölüm, katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular olup, ikinci bölüm ise turistlerin Kapadokya'ya geliş amaçları, Kapadokya tatillerine ilişkin bilgiler, genel tatil alışkanlıkları ve sıcak hava balon aktivitesine katılımlarına ilişkin sorulardır. Araştırmada kullanılan anket formu için Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Yayın Etik Kurulundan 26.12.2022 tarih ve 2022.13.413 karar sayısı ile izin alınmıştır.

Anket formu, katılımcılara hem yüz yüze hem de çevrimiçi olarak toplamda 271 kişiye ulaştırılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler frekans ve yüzde kullanılmıştır. Bunun yanında katılımcıların demografik özelliklerine göre, genel tatil alışkanlıkları, Kapadokya tatilleri ve balon aktiviteleri yönelik cevaplarında farklılık olup olmadığını belirlemek için, parametrik olmayan veri kullanılması nedeniyle non-parametrik test olan Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan turistlerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur. Turistlerin %52,4'ü "kadın", %47,6'sı "erkek"tir. Medeni durumlarına bakıldığında %51,7'sinin "evli" %48,3'nün "bekâr" olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanlar yaşları itibarıyla sırasıyla incelendiğinde, büyük çoğunluğun "35-44 yaş arasında (43,5)" ile "25-34 (32,1)" yaş arasında olduğu "55 ve üzeri" yaş aralığının %1,1 olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumlarına bakıldığında katılımcıların % 56,1 "lisans, % 22,1 "lise" %20,3'nün "lisansüstü" %1,5'lik kısmın ise "ilköğretim" mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların meslek durumlarının, 35,8'in "serbest meslek" %29,9'un "özel sektör çalışanı" % 20,3'ün "Kamu sektörü çalışanı" % 8,1'in "çalışmayan" % 5,9'un ise "öğrenci" olduğu gözlemlenmiştir. Son olarak katılımcıların %52,8'nin yurt içinden geldiği %47,2'nin yurt dışından geldiği belirlenmiştir. Yurt içinden katılımcıların %16,8 "İstanbul" %14,7 "Ankara" %10,5'in ise "Mersin" şehirlerinden geldikleri, yurt dışı kapsamında ise %15,6'sının "Hindistan" , %11,7'sinin "Amerika" , %10,2'sinin "Rusya" ülkelerinden geldikleri tespit edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

		f	%
Cinsiyet	Kadın	142	52,4
	Erkek	129	47,6
Medeni Durum	Bekâr	131	48,3
	Evli	140	51,7
Yaş	25 ve altı	19	7,0
	25- 34	87	32,1
	35-44	118	43,5
	45-54	44	16,2
	55 ve üzeri	3	1,1

Eğitim Durumu	İlköğretim	4	1,5
	Lise	60	22,1
	Lisans	152	56,1
	Lisansüstü	55	20,3
Meslek	Özel sektör çalışanı	81	29,9
	Kamu sektörü çalışanı	55	20,3
	Serbest meslek	97	35,8
	Öğrenci	16	5,9
	Çalışmayan	22	8,1
Gelinen yer	Yurt içi	143	52,8
	Yurt dışı	128	47,2

Tablo 2'ye bakıldığında, katılımcıların bir yıl içerisinde yaptıkları tatil sayısının sırasıyla %43,5 ile "2 defa" %27,7 ile "1 defa" , %21,8 ile "3 defa" , %4,1 ile yılda "5 ve daha fazla "ve son olarak %3,0 ile yılda "4 defa" tatile çıktıkları görülmektedir. Katılımcı turistlerin macera turizmine katılım düzeyleri ise %54,6'lık oran ile "Nadiren" %24,0 oran ile "Neredeyse hiç" %21,4'lük oran ile de " Sık Sık" katılım sağladıkları tespit edilmiştir. Sıcak hava balonu deneyiminden önce katıldıkları aktivite ve destinasyon sorulduğunda öne çıkanların %20,6 ile "Ülke gezisi" %16,6 ile "Şehir Gezisi" ve %14,4 ile " Deniz, Kum, Güneş" olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Diğer Özelliklerine İlişkin Bulgular

		f	%
Bir Yılda Yapılan Tatil Sayısı	1	75	27,7
	2	118	43,5
	3	59	21,8
	4	8	3,0
	5 ve daha fazlası	11	4,1
Macera Turizmine Katılım Düzeyleri	Sık sık	58	21,4
	Nadiren	148	54,6
	Neredeyse hiç	65	24,0
Bundan Önce Katıldıkları Aktivite Ve Ziyaret Ettikleri Destinasyon	Şehir gezisi (İstanbul)	33	12,2
	Şehir gezisi (diğer)	45	16,6
	Ülke gezisi	56	20,6
	Bölge gezisi (Karadeniz)	5	1,8
	Deniz/kum/güneş	39	14,4
	Konya/Mevlana	23	8,5
	Pamukkale	14	5,2
	Uludağ/Erciyes	10	3,7

Göbeklitepe	1	0,4
Cennet/cehennem obruğu	1	0,4
Bolu/Abant	3	1,1
Rafting (Dalaman)	1	0,4
Deniz paraşütü (Muğla)	4	1,5
Jeep safari (Marmaris)	2	0,7
Yamaç paraşütü (Fethiye,Didim,Adana)	14	5,2
Kurvaziyer turu (Bahamalar) Helikopter turu (Atlantik City)	2	0,7
ATV turu (Kapadokya, Karadeniz)	6	2,2
Balon seyri (Kapadokya)	2	0,7
Scuba dalış (Saroz körfezi)	1	0,4
Doğa turu	1	0,4

Katılımcıların Kapadokya tatillerine ilişkin bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır. Bu tabloya göre, katılımcıların Kapadokya'daki ortalama kalış sürelerinin sırasıyla %72,0 ile "1-3 gün" %23,2 ile "3-5 gün" %4,8 ile "5-7 gün" arasında kaldıkları görülmektedir. Kapadokya'ya kiminle geldikleri incelendiğinde % 46,5 "Aile" %43,5 "Arkadaş", %6,3 ile "Tur/Grup" son olarak %3,7 ile "Yalnız" geldikleri tespit edilmiştir. Kapadokya seyahatlerine ilişkin bilgi kaynaklarının oldukça büyük oran ile %72,0 "Sosyal Medya (Facebook, Twitter, Instagram)" olduğu diğerlerinin ise, %15,1 "Arkadaş/Aile Önerisi" %5,2 "Seyahat Acentaları" %2,2 "Gazete ve Dergiler" %5,5 "Diğer" olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda Sosyal Medya'nın turistler için neredeyse en önemli etkenlerden biri olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3. Katılımcıların Kapadokya Tatillerine İlişkin Bulgular

		f	%
Kapadokya'daki Ortalama Kalış Süresi	1-3	195	72,0
	3-5	63	23,2
	5-7	13	4,8
Kapadokya'ya Kiminle Birlikte Geldiği	Yalnız	10	3,7
	Aile	126	46,5
	Arkadaş	118	43,5
	Tur/Grup	17	6,3
Kapadokya'ya Seyahatin Bilgi Kaynağı	Sosyal Medya (Facebook, Twitter, Instagram)	195	72,0
	Seyahat Acentaları	14	5,2
	Gazete ve Dergiler	6	2,2
	Arkadaş/Aile önerisi	41	15,1
	Diğer	15	5,5

Araştırmacı tarafından, Kapadokya bölgesine geliş amaçları 5 ayrı maddede toplanılmıştır. Bunlar; 1-Bölge Gezisi, 2-Sıcak Hava Balonu Deneyimi Yaşama 3-Sıcak Hava Balonu İzleme ve Fotoğraflama 4-ATVTurları/Safari 5-Mağara Konseptli Otellerde Konaklama'dır. Araştırmaya katılan turistlerin yanıtlarının ortalamasına bakıldığında Kapadokya Bölgesi'ne ilk geliş amaçlarının %65,3 ile "Sıcak Hava Balonu Deneyimi Yaşama" ikinci amaçlarının ise %27,3 ile "Sıcak Hava Balonu İzleme ve Fotoğraflama" olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, sıcak hava balonu faktörünün bölge için önemi ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4. Turistlerin Kapadokya Bölgesine Geliş Amaçlarına İlişkin Bulgular

	Bölge Gezisi		Sıcak Hava Balonu Deneyimi Yaşama		Sıcak Hava Balonu İzleme Ve Fotoğraflama		Atv Turları/Safari		Mağara Konseptli Otellerde Konaklama	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Birinci	20	7,4	177	65,3	74	27,3	-	-	-	-
İkinci	55	20,3	32	11,8	144	53,1	22	8,1	5	1,8
Üçüncü	120	44,3	15	5,5	10	3,7	75	27,7	17	6,3
Dördüncü	40	14,8	7	2,6	2	,7	86	31,7	36	13,3
Beşinci	12	4,4	2	,7	-	-	3	1,1	76	28,0

Tablo 5, katılımcıların sıcak hava balonu deneyimlerine ilişkin bilgileri içermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu %84,1 daha önce sıcak hava balonu deneyimi yaşamamıştır. Daha önce deneyenlerin %17,3'ü de Kapadokya'nın sıcak hava balonu alanında en iyisi olduğu belirtmektedir. Sıcak hava balonu deneyimini bir daha yaşayıp yaşamak istemedikleri sorulduğunda %83,0'ün "Evet" cevabı verdiği görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Sıcak Hava Balonu Deneyimlerine İlişkin Bulgular

		f	%
Sıcak Hava Balonu Deneyiminin Daha Önce Yaşayanların Durumu	Evet	43	15,9
	Hayır	228	84,1
Deneyimler Arasında Kapadokya'nın Sıcak Hava Balonu Alanında En İyisi Olduğunu Belirtenler	Evet	47	17,3
	Belirtmeyen	224	82,7
Sıcak Hava Balonu Deneyimini Bir Daha Yaşamayı İsteyip İstememeleri	Evet	225	83,0
	Hayır	46	17,0

Katılımcılar sıcak hava balonuna ilişkin deneyimlerini; hayret verici/inanılmaz, mükemmel, harika, çok iyi, çok güzel, heyecan verici, kesinlikle denenmeli, unutulmaz bir deneyim gibi ifadelerle tarif etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu deneyimlerinden memnun olmakla birlikte, çok pahalı olarak ifade edenler de bulunmaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Sıcak Hava Balonu Deneyimlerine İlişkin Bulgular

	f	%	
Katılımcıların sıcak hava balonu deneyimlerinin tarifi	Beklentilerin ötesinde	5	1,8
	Benzersiz deneyim	5	1,8
	Bu dünya deneyiminin dışında /cennet gibi	4	1,5
	Büyüleyici	7	2,6
	Çok güzel	20	7,4
	En iyisi / çok iyi	20	7,4
	Harika deneyim	21	7,7
	Heyecan verici	17	6,3
	Heyecanlı ve etkileyici/ilginç/büyüleyici	7	2,6
	Hayret verici / inanılmaz	34	12,5
	Unutulmaz bir deneyim	10	3,7
	Mükemmel	22	8,1
	Eğlenceli / keyifli	6	2,2
	Olağanüstü	3	1,1
	Nefes kesici	5	1,8
	Kesinlikle denenmeli	11	4,1
	Çok pahalı	6	2,2
	Çok pahalı ancak unutulmaz/güzel/harika	5	1,8
	Çok pahalı deneyemedim	4	1,5
	Çok pahalı tekrarlanamaz	1	,4
	Verilen paraya değer	9	3,3
	Çok farklı bir deneyim	5	1,8
	Güvenli /profesyonel /kaliteli	9	3,3
	Muhteşem	6	2,2
	Korkutucu fakat güzel	3	1,1
	Fantastik / eşsiz / etkileyici	4	1,5
	Süper deneyim	3	1,1
	Huzurlu	2	,7
	İlginç	2	,7
	Berbat	1	,4
	Çok yüksek /yükseklik korkusu	3	1,1

Daha az kişiyle olmalı	1	,4
Çok güzel manzara /izlemek çok keyifli	3	1,1
Korkunç	1	,4
Hayatımın deneyimi	1	,4
Kuşlar gibi özgür	1	,4
Tanrının elinde gibi	1	,4
Verilen paraya göre çok anlamlı değil	1	,4

Ankette merak edilen bir diğer unsur “Sıcak Hava Balonu deneyiminizi bir metafor aracılığıyla tanımlayacak olursanız nasıl tanımlardınız?” sorusudur. Katılımcıların verdikleri cevaplar çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitliliğin en büyük ayrımı yurt içinden gelen katılımcılar ile yurt dışından gelen katılımcılar arasındadır. Yurt dışından gelenler sıklıkla, “Beklentilerin ötesinde”, “Peri masalı”, “Bulutlar Diyarı” , “Hayaller Ülkesi” “Verilen paraya değer” gibi ifadeler kullanırken, yurt içinden gelenler “Çok pahalı” , “Çok Pahalı ancak unutulmaz/harika/Güzel” “Çok pahalı tekrarlanamaz” gibi ifadeleri tercih etmişlerdir. Buradan yola çıkarak, sıcak hava balonu deneyiminin maliyetinin yerel turistler için oldukça yüksek olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

Katılımcıların cinsiyeti, medeni durumu, yerli ve yabancı turist olma durumlarına göre; yılda kaç defa tatil yaptıkları, macera turizmine katılım düzeyleri, Kapadokya'daki ortalama kalış süresi, Kapadokya'ya kiminle birlikte geldiği, Kapadokya'ya seyahatin bilgi kaynağı, Kapadokya'ya geliş amaçları, daha önce sıcak hava balonu deneyimi yaşayıp yaşamadıkları, sıcak hava balonu deneyimini bir daha yaşamayı isteyip istememeleri konularında farklılık olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Farklılık olan değişkenler aşağıda belirtilmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Cinsiyeti, Medeni Durumu, Yerli ve Yabancı Turist Olma Durumlarına Göre; İfadelere İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

			Özellik	N	Sıra Ort.	Mann Whitney U	Z	P
Macera Turizmine Katılma Düzeyleri			Kadın	142	144,27	7985,000	-2,020	,043
			Erkek	129	126,90			
Kapadokya'ya Geldikleri	Kiminle Birlikte		Kadın	142	125,70	7696,500	-2,512	,012
			Erkek	129	147,34			
Yılda Kaç Defa Tatil Yaptıkları			Bekar	131	155,28	6644,500	-4,162	,000
			Evli	140	117,96			
Macera Turizmine Katılma Düzeyleri			Bekâr	131	111,75	5993,500	-5,462	,000
			Evli	140	158,69			
Kapadokya'ya Geldikleri	Kiminle Birlikte		Bekâr	131	156,56	6476,000	-4,624	,000
			Evli	140	116,76			
Sıcak Hava Balonu Yaşayıp Yaşamadıkları			Bekâr	131	129,57	8328,000	-2,064	,039
			Evli	140	142,01			

Geliş Amacı: Bölge Gezisi	Yurt İçi	143	107,45	5556,000	-3,953	,000
	Yurt Dışı	128	140,96			
Geliş Amacı: Sıcak Hava Balonu Deneyimi Yaşama	Yurt İçi	143	129,86	5253,000	-3,980	,000
	Yurt Dışı	128	103,58			
Geliş Amacı: Sıcak Hava Balonu İzleme Ve Fotoğraflama	Yurt İçi	143	107,00	5656,000	-2,222	,026
	Yurt Dışı	128	123,57			
Geliş Amacı: Mağara Konseptli Otellerde Konaklama	Yurt İçi	143	59,57	1732,000	-2,176	,030
	Yurt Dışı	128	72,85			
Kapadokya'ya Kiminle Birlikte Geldikleri	Yurt İçi	143	152,90	6735,500	-4,151	,000
	Yurt Dışı	128	117,12			
Sıcak Hava Balonu Deneyimi Yaşayıp Yaşamadıkları	Yurt İçi	143	123,39	7348,500	-4,424	,000
	Yurt Dışı	128	150,09			
Sıcak Hava Balonu Deneyimini Bir Daha Yaşamayı İsteme	Yurt İçi	143	146,16	7698,500	-3,470	,001
	Yurt dışı	128	124,64			

Katılımcıların macera turizmüne katılma düzeyleri incelendiğinde; kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık olduğu, erkeklerin kadınlara oranla macera turizmüne daha sık katıldıkları görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre farklılık gösteren bir diğer durum ise Kapadokya'ya kiminle geldikleridir. Bu farklılığa göre kadınların yalnız veya aileleri ile gelme durumu erkeklere oranla daha fazla iken erkeklerin tur ile gelme durumu kadınlara oranla daha fazladır.

Medeni durumlarına göre yılda kaç defa tatil yaptıklarına ilişkin sonuçlar anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılığa göre, bekârlar evlilere kıyasla yılda daha fazla tatile çıkmaktadır. Kapadokya'ya kiminle beraber geldikleri de medeni duruma göre farklılık göstermektedir. Evliler aile ile bekârlar ise arkadaş veya tur ile gelmektedirler. Medeni duruma göre değişen bir diğer unsur ise sıcak hava balonu deneyimi yaşayıp yaşamadıklarıdır. Bekâr katılımcılar evli katılımcılara kıyasla daha önce sıcak hava balonu deneyimi yaşamışlardır.

Mevcut araştırmanın anketleri hem yurt içi katılımları hem de yurt dışı katılımcıları tarafından doldurulmuştur. Yurtiçi ve yurtdışından gelenler arasında bazı anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılıklara göre; yurt dışı katılımcıların bölgeye geliş amaçlarında sıcak hava balonu deneyimi yaşama isteği öncelikli iken yurt içi katılımcılarda sıcak hava balonu izleme ve fotoğraflama, mağara konseptli otellerde konaklama isteği daha önceliklidir. Yurt dışından Kapadokya'ya gelenler genellikle ailesi ile gelirken yurt içinden gelenler arkadaş veya tur ile gelmektedir. Yerel turistler yabancı turistlere oranla, sıcak hava balonu deneyimini daha önce de yaşamışlardır. Fakat yabancı turistlerin bu deneyimi yeniden yaşama istekleri yerel turistlere göre daha fazladır.

Katılımcıların yaş ve eğitim durumlarına göre; yılda kaç defa tatil yaptıkları, macera turizmüne katılım düzeyleri, Kapadokya'daki ortalama kalış süresi, Kapadokya'ya kiminle birlikte geldiği, Kapadokya'ya seyahatin bilgi kaynağı, Kapadokya'ya geliş

amaçları, daha önce sıcak hava balonu deneyimi yaşayıp yaşamadıkları, sıcak hava balonu deneyimini bir daha yaşamayı isteyip istememeleri konularında farklılık olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Aynı zamanda çapraz tablo analizi ile farklılıkların durumu daha net gözlenmiştir. Farklılık olan değişkenler aşağıda belirtilmektedir

Tablo 8. Katılımcıların Yaş ve Eğitim Durumuna Göre, İfadelere İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Özellik	N	Sıra ort.	X ²	s.d.	p
Yılda kaç defa tatil yaptıkları	-25	19	174,89	9,937	3	,019
	25- 34	87	142,68			
	35-44	118	133,13			
	45+	47	115,13			
Macera turizmine katılma düzeyleri	-25	19	95,11	11,691	3	,009
	25- 34	87	126,08			
	35-44	118	143,86			
	45+	47	151,15			
Kapadokya'ya kiminle birlikte geldikleri	-25	19	139,08	11,923	3	,008
	25- 34	87	155,41			
	35-44	118	129,89			
	45+	47	114,15			
Kapadokya'ya seyahatin bilgi kaynağı	-25	19	137,47	8,818	3	,032
	25- 34	87	142,03			
	35-44	118	124,32			
	45+	47	153,55			
Sıcak hava balonu deneyimi yaşayıp yaşamadıkları	-25	19	128,97	18,072	3	,000
	25- 34	87	118,56			
	35-44	118	147,17			
	45+	47	143,09			
Yılda kaç defa tatil yaptıkları	İlköğretim/lise	64	119,81	6,079	2	,048
	lisans	152	136,60			
	lisansüstü	55	153,19			
Kapadokya'daki ortalama kalış süresi	İlköğretim/lise	64	118,16	7,076	2	,029
	lisans	152	141,24			
	lisansüstü	55	142,29			
Kapadokya'ya kiminle birlikte geldikleri	İlköğretim/lise	64	114,58	13,239	2	,001
	lisans	152	135,63			
	lisansüstü	55	161,95			

Kapadokya'ya seyahatin bilgi kaynağı	İlköğretim/lise	64	130,85	18,475	2	,000
	lisans	152	126,64			
	lisansüstü	55	167,85			
Geliş amacı: Bölge gezisi	İlköğretim/lise	64	109,86	8,339	2	,015
	lisans	152	134,61			
	lisansüstü	55	109,92			
Geliş amacı: sıcak hava balonu deneyimi yaşama	İlköğretim/lise	64	138,78	13,878	2	,001
	lisans	152	110,89			
	lisansüstü	55	108,13			
Geliş amacı: sıcak hava balonu izleme ve fotoğraflama	İlköğretim/lise	64	97,48	10,121	2	,006
	lisans	152	118,24			
	lisansüstü	55	132,74			
Sıcak hava balonu deneyimi yaşayıp yaşamadıkları	İlköğretim/lise	64	155,38	34,513	2	,000
	lisans	152	139,67			
	lisansüstü	55	103,30			
Sıcak hava balonu deneyimini bir daha yaşamayı isteme	İlköğretim/lise	64	159,58	18,003	2	,000
	lisans	152	128,15			
	lisansüstü	55	130,25			

Kruskal Wallis H sonucu incelendiğinde katılımcıların yılda kaç defa tatil yaptıkları ve macera turizmine katılım düzeyleri yaşlarına göre farklılık göstermektedir. Katılımcıların yaşları arttıkça hem tatile çıkış sayılarının hem de macera turizmine katılım düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Katılımcıların Kapadokya'ya kiminle birlikte geldiklerine ilişkin bulgular, yaş değişkeni açısından farklılık göstermektedir. Buna göre; 25 yaş ve altı katılımcılar ile 45 yaş ve üzeri katılımcıların aile ile katılma durumları, 25-34 yaş arası katılımcıların yalnız ve arkadaş ile katılımları daha fazla olduğu görülmektedir. Kapadokya seyahatlerine ilişkin bilgi kaynağı ise; 45 ve üstü katılımcılarda sosyal medya ve seyahat acenteleri kullanım oranı azalmakta, buna karşın aile/arkadaş tavsiyesi artmaktadır. Sıcak hava balonu deneyimi yaşayıp yaşamadıklarına bakıldığında 35 yaş ve altı grubunun 35 yaş üzerine göre daha yüksek katılım sağladığı görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumu değişkenine göre; katılımcıların yılda yaptığı tatil sayısı anlamlı farklılık göstermektedir. Bu anlamlı farklılık eğitim seviyesinin artması ile yılda çıkılan tatil sayısının artmasıdır. Kapadokya'ya kiminle birlikte geldikleri ayrıca yapılan çapraz tablo analizine göre, ilköğretim/lise mezunlarının aile ile katılma durumlarının, lisans ve lisansüstü arkadaş ile katılımları daha fazla olduğu görülmüştür. Buna ek olarak, tur ile katılım durumunun en çok lisansüstü mezunlar tarafından tercih edildiğidir. Kapadokya'ya ilişkin seyahatin bilgi kaynağı ilköğretim/lise ile lisans mezunlarının daha çok sosyal medya iken, lisansüstü mezunlarında arkadaş tavsiyesi olduğudur. Bu bulgu yaş değişkeni ile paralellik

göstermektedir. Geliş amacı olarak bölge gezisi, bütün eğitim gruplarında en çok üçüncü sırada yer alırken, lisansüstü ve lise mezunlarında bölge gezisi amacının ilk iki sırada yer alanların oranı lisansa göre daha yüksektir. Sıcak hava balonu deneyimi yaşama olarak geliş amacı önceliği eğitim durumu arttıkça artmakta, sıcak hava balonu izleme ve fotoğraflama olarak geliş amacı önceliği eğitim durumu arttıkça azalmaktadır. Daha önce sıcak hava balonu deneyimi yaşayanların oranı, eğitim durumu arttıkça artmaktadır. Sıcak hava balonu deneyimini bir daha yaşamayı isteme ise lisans ve lisansüstü mezunlarında oldukça yüksek iken, ilköğretim/lise mezunlarında onlardan biraz daha düşüktür.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın amacı ve önemi doğrultusunda geliştirilen bu çalışmada, bir çekim unsuru olarak sıcak hava balonun, turistlerin Kapadokya'ya geliş amaçlarına etkisinin ne denli önemli olduğuna vurgu yapılmak istenmiştir. Araştırma kapsamında geliştirilen anket formu sonuçlara ulaşmaya çalışılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; turistlerin Kapadokya'ya geliş amaçlarının ilk üçü "Sıcak Hava Balonu Deneyimi Yaşama", "Sıcak Hava Balonu İzleme ve Fotoğraflama", "Bölge Gezisi" olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın ana amacı ve problemi olan *turistlerin Kapadokya'ya geliş amaçlarına sıcak hava balonlarının etkisi nedir?* sorusunun yanıtı da ortaya çıkmaktadır. Bu yanıtı göre, turistlerin Kapadokya'ya geliş amaçlarının ilki sıcak hava balonu deneyimi yaşamaktır. Benzer bir sonuç Özen (2017), Akpınar & Koç (2023) yapmış oldukları çalışmalarda da elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan turistlerin büyük bir çoğunluğunun sıcak hava balonu deneyimini daha önce yaşamadıkları geriye kalan küçük bir kısmın da sıcak hava balonu deneyimi daha önce yaşadıkları ve bu deneyim alanında Kapadokya'nın en iyisi olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir.

Sıcak hava balonu deneyimi, katılımcılar tarafından bir metafor aracılığıyla tanımlanmıştır. Bu tanımlar yerli ve yabancı olmak üzere iki keskin noktada ayrılmıştır. Daha açık bir ifade ile yabancı turistler, "Beklentilerin ötesinde", "Peri masalı", "Bulutlar Diyarı", "Hayaller Ülkesi" "Verilen paraya değer" gibi tanımlayıcı ifadeler tercih ederken yerel turistler "Çok pahalı", "Çok ancak unutulmaz/harika/Güzel" "Çok pahalı tekrarlanamaz" ifadeler ile tanımlamaya çalışmışlardır. Yerli ve yabancı turistleri birbirinden ayıran diğer özellikler ise, Kapadokya'ya geliş amaçları, kiminle geldikleri, daha önce sıcak hava balonu deneyimi yaşayıp yaşamadıkları ve bu deneyimi yeniden yaşama istekleridir. Yerliler seyahatlerine tur ya da arkadaş grubu ile katılım sağlamaktadırlar. Yabancı turistler ise seyahatlerine aile ile katılım sağlamaktadır. Daha önce sıcak hava balonu deneyimi yaşamış olmalarına rağmen bölgeye geliş amaçları sıcak hava balonu deneyimine yeniden katılım sağlamaktır. Son olarak bu deneyimi tekrar tekrar yaşamak istemektedirler.

Macera turizmine katılım düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu farklılığa göre, erkek katılımcıların macera turizmine katılım düzeyleri kadın katılımcılara kıyasla daha fazladır. Cinsiyet değişkenine ilişkin elde edilen bir diğer bilgi ise, kadınların Kapadokya'ya aile ile beraber veya tek geldikleri erkeklerin ise tur ile gelmeleridir.

Araştırmaya dâhil olan katılımcıların yılda kaç kez tatil yaptıkları merak edilmektedir. Yapılan analizler sonucunda bu sorunun medeni duruma göre bir farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. Bu farklılığa göre, bekârlar evlilere oranla yılda daha fazla tatile çıkmaktadırlar. Medeni duruma göre değişen diğer unsurlar ise Kapadokya'daki seyahatlerine kiminle beraber geldikleri ve daha önce sıcak hava balonu deneyimi yaşayıp yaşamadıkları ilişkin sorulardır. Evliler aileleri ile bekârlar tur ya da arkadaş grubuyla katılım sağlamaktadırlar. Bekâr katılımcılara evli katılımcılara kıyasla daha önce sıcak hava balonu deneyimini yaşamışlardır.

Katılımcıların yaş değişkenine göre yılda kaç defa tatil yaptıkları, macera turizmine katılım düzeyleri, Kapadokya'ya kiminle geldikleri, Kapadokya'ya ilişkin seyahatin bilgi kaynakları ve sıcak hava balonu deneyimini yeniden yaşama isteklerinin değiştiği tespit edilmiştir. Katılımcı turistlerin yaşlarının arttıkça hem tatil sayılarının azaldığı hem de macera turizmine katılımlarının düştüğü görülmektedir. 25 yaş ve altı ve 45 yaş üzeri katılımcıların aile ile seyahat etmeleri söz konusu iken 25-34 yaş arası katılımcıların yalnız veya arkadaş grubuyla seyahat etmeleri öne çıkmaktadır. Daha genç yaşta olanların seyahatlerine ilişkin bilgi kaynakları sosyal medya iken orta yaş ve üzerinin aile ve arkadaş tavsiyesi olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular Özen (2017), Akçakaya (2021) çalışmalarında elde edilen sonuçlar ile benzer niteliktedir. Son olarak sıcak hava balonu deneyimine yeniden yaşama istekleri genç yaşta grubunda daha fazladır.

Araştırmada elde edilen diğer bir bulgu ise, katılımcıların eğitim düzeylerinin artmasıyla beraber tatil sayılarının da arttığıdır. İlköğretim/Lise düzeyindeki katılımcılar aileleri ile seyahate çıktıkları lisans/lisansüstü düzeyindeki katılımcıların arkadaş grubuyla seyahate çıktıkları görülmektedir. İlköğretim/lise ve lisans düzeyindeki katılımcıların Kapadokya'ya ilişkin bilgi kaynakları sosyal medya olmasına karşın lisansüstü katılımcıların arkadaş tavsiyesi olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyinin arttıkça sıcak hava balonu deneyimi yaşamak bölgeye ilk geliş amacı olmakla beraber bu deneyimi yeniden yaşama istekleri de artmaktadır. Bu bulguların, eğitim düzeyinin artması ile maddiyatın artması ve insanın farklı şeyler deneme isteğinin gelişmesine bağlı olduğu söylenebilir.

Sıcak hava balonu turizminin, gerçekleştiği bölgelerde sıcak hava balonlarının oldukça büyük oranda getiri sağlayarak bölgenin kalkınmasında önemli bir ana kaynak ve araç olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Sıcak hava balonculuğunun geliştirilmesi sonucunda, ülkeye/bölgeye daha fazla katma değer girişi sağlanabilir. Buna bağlı olarak da ülkenin/bölgenin turizm potansiyeli de artabilir (Bertan, 2020). Bir başka ifade ile bu denli öneme sahip turizm alanının, acilen geliştirilmesi ve iyileştirilmesi bölgenin ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliği açısından kilit bir rol oynamaktadır.

Sıcak hava balonu, Kapadokya için hem önemli bir turistik ürün hem de destinasyon diğer turistik ürünlerden farklı bir çekim unsurudur. Mevcut durumda, sıcak hava balonu Kapadokya destinasyonunu tanıtımının olmazsa olmazı haline gelen bir simgedir. Hem yerli hem de yabancı turistler yalnızca sıcak hava balonu deneyimini yaşamak için Kapadokya'ya gelmektedir. Bu bilgiler ve çalışmadan elde edilen sonuçlara bağlı olarak birtakım öneriler geliştirilmiştir.

Kapadokya'nın daha fazla turist ağırlayabilmesi için sıcak hava balonu faaliyetlerini çeşitli etkinlikler ile daha fazla öne çıkarmalı ve pazarlamalıdır. Sıcak hava balonu deneyiminin yerel turistler için oldukça pahalı bir faaliyet olması sebebiyle istense de daha az tercih edildiği ve bunun engellemesi adına sıcak hava balonu firmalarının yerel turistlere uygun kampanyalar düzenlemelidir. Bir diğer önemli unsur ise, bireylerin evlendikten sonra sorumluluklarının ve giderlerin artması sonucunda oldukça pahalı bir deneyim olan sıcak hava balonuna katılım sağlamaya olanak bulamamalarıdır. Dolayısıyla firmaların ailelere özel indirimli paketler oluşturmaları gerekmektedir.

Yapılan araştırmanın bir dizi sınırlamaları mevcuttur. Bunlardan ilki araştırmanın yalnızca Ocak-Mayıs ayları arasında Kapadokya bölgesine seyahat eden uygulanmasıdır. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise, nicel araştırma yöntemleri ile yapılmasıdır. Bu bağlamda gelecek çalışmalarda, nitel yöntemlerle yapılması ve derinlemesine bilgiler toplayarak farklı bakış açılarının tartışılması önerilmektedir. Bir başka öneri ise, sıcak hava balonu faaliyetinin yapıldığı farklı destinasyonların kıyaslaması amacıyla araştırmaların yapılmasıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Teşekkür: Katkılarından dolayı hakemlere teşekkür ederiz.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Güncel Turizm Araştırmaları

Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.

Etik Kurul Onayı: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Yayın Etik Kurulundan 26.12.2022 tarih ve 2022.13.413 karar sayısı ile izin alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Veri Kullanılabilirlik Beyanı: Araştırma verileri paylaşılmamıştır.

KAYNAKÇA

- Akçakaya, S. (2021). *Turistik hafif hava araçları deneyimlerinin memnuniyet üzerindeki etkisi: Pamukkale örneği*. [Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi].
- Akpınar, G., & Koç, H. (2023). Kapadokya turizminin SWOT analizi ile incelenmesi ve bölgede turizmi geliştirmek için öneriler. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 316-334.
- Bertan, S. (2020). Key success factors for doing business in hot air balloon riding. *Journal of Tourism and Services*, 20 (11), 124-131. *Journal of Tourism and Services*, 11(20), 124-131.

- Can, M., & Can, Ç. Ü. (2019). Kapadokya'da balon turizmi deneyimi ve kabul edilebilir risk durumu. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 188-198.
- Catteral, C. (2013). *The hot air balloon book: Build and launch kongming lanterns, solar tetroons, and more*. Chicago Reviews Press.
- De Bruijn, E. I., Bosveld, F. C., de Haan, S., & Heusinkveld, B. G. (2020). Measuring low-altitude winds with a hot-air balloon and their validation with Cabauw tower observations. *Journal of Atmospheric and Oceanic Technology*, 37(2), 263-277.
- Doğan, N., Ö. (2014). VZA süper etkinlik modelleri ile etkinlik ölçümü: Kapadokya'da faaliyet gösteren balon işletmeleri üzerine bir uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(1), 187-203.
- Gümüş, G., & Belber, B. G. (2019). Turistik ürün çeşitlendirmesi: Kapadokya bölgesindeki inanç turizmi kaynaklarının değerlendirilmesi. [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].
- Gürsel, B. B. (2017). Sıcak hava balonu sektörü raporu. nevhahir yatırım destek ofisi. https://www.ahika.gov.tr/assets/upload/dosyalar/ahika_2017_nevhahir-sicak-hava-balonu_sektor-raporu.pdf
- Güvenol, B. (2021). Sıcak hava balon turizminde hizmet kalitesi ölçümü: Kapadokya bölgesi'nde bir araştırma. [Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi].
- Jin, X., Xiang, Y., Weber, K., & Liu, Y. (2019). Motivation and involvement in adventure tourism activities: a Chinese tourists' perspective. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 24(11), 1066-1078.
- Kaptan, S. (1991). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Rehber Yayınevi.
- Novotná, M., & Kunc, J. (2022). Balloon tourism. In *Encyclopedia of Tourism Management and Marketing* (pp. 251-254). Edward Elgar Publishing.
- Özel, Ç. H., & Kozak, N. (2017). An exploratory study of resident perceptions toward the tourism industry in Cappadocia: a Social Exchange Theory approach. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(3), 284-300.
- Özen, A. (2019). Kapadokya bölgesinde yaşanan sıcak hava balon deneyiminin davranışsal niyetler üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Verimlilik Dergisi*, 1, 165-198.
- Özen, İ. A., & Günören Özdemir, E. (2019). Kapadokya sıcak hava balonculuğu üzerine nitel bir araştırma. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 579-595.
- Özsoy, D. & Yavaş V. (2012) Türk sıcak hava balonculuğu, dünü, bugünü, yarını. I. Ulusal Havacılık Teknolojisi ve Uygulamaları Kongresi, İzmir.
- Temizkan S. P. (2005). Turistlerin alışveriş davranışı: Kapadokya örneği, [Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Paşa Üniversitesi]
- Türk, E., & Güneren Özdemir, E. (2020). Turistlerin macera turizmi motivasyonları, memnuniyetleri ve bölgeyi tekrar ziyaret niyetleri: Kapadokya destinasyonunda bir araştırma [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].